

УДК 796.011.3:004.032.6

Самойленко В.Л.

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

У статті обґрунтовані особливості використання мультимедійних навчальних засобів на уроках фізичної культури в старшій школі. Визначено форми роботи на уроці фізичної культури із застосуванням мультимедійних технологій в старшій школі. Розглянуті якості та вміння, які мають бути притаманні сучасним вчителям фізичної культури.

Ключові слова: мультимедіа, мультимедійні продукти, мультимедійні навчальні засоби, інформаційні технології, урок фізичної культури, учні, вчитель.

Постановка проблеми. В даний час у процес навчання впроваджується все більша кількість нових мультимедійних методів навчання. На жаль, в основному, ці технології охоплюють навчальний процес з гуманітарних предметів. Застосування ж цих засобів на уроках фізичної культури незначне. Практично не видаються мультимедійні продукти для застосування в шкільній фізкультурній освіті. Крім того, слабе фінансування не дає можливості оснастити спортивні зали необхідним обладнанням [6].

Необхідність впровадження досягнень науково-технічного прогресу в галузі педагогіки викликала появу мультимедійних навчальних засобів на уроках фізичної культури.

Актуальність використання мультимедійних навчальних засобів полягає в тому, що сучасні досягнення науки і техніки вимагають сучасних уроків, які враховують ці досягнення. Уміле поєднання комп'ютерних технологій і традиційних методів викладання фізичної культури дадуть бажаний результат: високий рівень засвоєння фундаментальних знань та усвідомлення їх практичного застосування.

Використання нових методик – засіб підтримати зацікавленість предметом, зокрема, мультимедійні навчальні засоби не тільки підтримують бажання пізнавальної діяльності, а й усучаснюють предмет, роблять його наочним.

Нині в Україні перед школою стоїть завдання вдосконалення програм, розробки стандартів освіти, нових концепцій навчання й виховання учнів XXI ст. з інтенсивним та ефективним використанням знань в області фізичної культури. Усе це неодмінно передбачає широке застосування комп'ютерної техніки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний стан означеної проблеми привертає увагу вчених і педагогів-практиків: Р. Клопов [2], Н. Кузьміна [3], Л. Панченко [5] та інші. Різні аспекти впровадження мультимедійних навчальних засобів розглядали такі вчені, як В. Богданов, В. Пономарьов, А. Соловов, Т. Сологуб, Ю. Єгорова та інші [1]. Місце мультимедійних засобів серед інформаційно-комунікаційних освітніх технологій достатньо детально висвітлено в освітніх технологіях Є. Хоменко та працях інших авторів [7]. Але, незважаючи на наявність значної кількості психолого-педагогічних досліджень, проблема використання мультимедійних навчальних засобів на уроках фізичної культури в старшій школі залишається актуальною.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати особливості використання мультимедійних навчальних засобів на уроках фізичної культури в старшій школі.

Завдання дослідження. 1. Вивчення психолого-педагогічної літератури з теми дослідження. 2. Дати визначення поняття "мультимедіа". 3. Обґрунтувати необхідність, і зокрема можливість використання мультимедійних навчальних засобів на уроках фізичної культури у старших класах. 4. Визначити форми роботи на уроці фізичної культури із застосуванням мультимедійних навчальних засобів у старшій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підготовка учнів до життя, праці й творчості закладається в загальноосвітній школі. Для цього процес навчання та організаційна методика уроку повинні бути побудовані так, щоб широко залучати учнів до самостійної творчої діяльності щодо засвоєння нових знань та вдалого використання їх на практиці.

Попри певні труднощі, пов'язані з матеріально-технічними, організаційними та науково-методичними аспектами розроблення та впровадження мультимедійних навчальних засобів у фізкультурну освіту, вони викликають певний інтерес в спеціалістів у галузі фізичного виховання і спорту. Так як назріла потреба переходу від традиційних форм підготовки, направлених у першу чергу на нагромадження певних знань, умінь і навиків, до використання сучасних комп'ютерних, а точніше мультимедійних навчальних засобів, дозволяють значно ефективніший здійснювати збір, обробку та передачу інформації, вести самостійну роботу, якісно змінити зміст уроків фізичної культури.

Мультимедійні засоби навчання дозволяють модифікувати навчальний процес і гарантують досягнення високих та ефективних результатів навчання. Також їх використання на уроках фізичної культури істотно збагачує педагогічні засоби навчання школярів. Можливості сучасних комп'ютерних технологій (мультимедійних технологій, глобальної мережі Інтернет та ін.) із зберігання, пошуку та передачі інформації дозволяють вирішити наступне завдання: підвищити інформаційну насиченість уроку, вийти далеко за межі шкільних підручників, доповнити і поглибити їхній зміст.

Розглянемо детальніше визначення поняття "мультимедіа". Мультимедіа (лат. Multum + Medium) – комбінування різних форм представлення інформації на одному носіїві, наприклад текстової, звукової і графічної, або, останнім часом все частіше – анімації і відео. Характерна, якщо не визначальна, особливість мультимедійних веб-вузлів і компакт-дисків – гіперпосилання. Поняття, що означає сполучення звукових, текстових і цифрових сигналів, а також нерухомих і рухомих образів. Так, мультимедійна база даних буде вміщувати текстову і образну інформацію, відеокліпи і таблиці, і все це має однаково легкий доступ. Різні формати мультимедіа даних можливо використати для спрощення та сприйняття інформації споживачем. Наприклад, надати інформацію не тільки в текстовому вигляді, але й проілюструвати її звуком або відеокліпом [4].

Завдяки мультимедіа технологіям можна проводити обробку аудіо- та відео файлів (наприклад, комп'ютерні програми "Sound Forge" та "Adobe Premiere"), а саме:

- створення аудіозаставок або музичних пауз при підготовці до проведення спортивно-масових заходів, фізкультурних свят та ін.;

- за допомогою комп'ютера записувати та обробляти відеоматеріал, редагувати відео фрагменти, створювати мультимедійні презентації;

- записувати відеоматеріал для проведення уроку, відтворення даного матеріалу на екран за допомогою мультимедійного проектора і т. д.

Демонстраційні матеріали, що підвищують наочність, і ефективність словесних методів у достатку зустрічаються в предметних цифрових освітніх ресурсах: плакати чи слайди, плакати-ілюстрації, плакати-схеми, інтерактивні плакати, комплексні інтерактивні таблиці. Використання вище зазначених матеріалів на уроці фізичної культури підвищить інтерес учнів до заняття, адже всі матеріали матимуть доступну та цікаву інформацію, а також заощаджується час вчителя на підготовку до даного уроку, теми. Якщо ж педагог не може знайти потрібну інформацію з даної теми уроку, то можна самостійно їх створити. Для створення власних ілюстративних матеріалів, як-от малюнки, схеми (наприклад, при поясненні виконання вправ) можна скористатися графічними редакторами, текстовим процесором.

Головними перевагами й особливостями використання мультимедійних навчальних засобів на уроках фізичної культури в старшій школі є такі можливості:

- використання музичного супроводу (безперервного або з паузами, їх зміною відповідно до форм та методів проведення частин уроку);

- використання відео фрагментів з фільмів або власних записів, функції "стоп-кадру", для детальнішого розбору та пояснення вправ або елементів вправи, правил гри, біомеханіки рухів та ін.;

- поєднання навчальних текстів з графічними, анімаційними, відео- та аудіо ілюстраціями – для підвищення ефективності сприйняття навчального матеріалу.

Для того, щоб провести урок фізичної культури з використанням мультимедійних навчальних засобів спортзал повинен бути обладнаний спеціальними комп'ютерними та мультимедійними технологіями, а саме: комп'ютер або ноутбук; мультимедіа проектор та екран, або телевізор з діагоналлю не менше 90 дюймів; акустичною системою, мікрофоном.

- захисною сіткою для апаратури та окремою кімнатою для встановлення даних пристроїв.

Щоб провести урок фізичної культури з використанням мультимедійних навчальних засобів на належному рівні, вчитель фізичної культури повинен вміти працювати з комп'ютером (з текстовими файлами в програмі "Office", "Excel", "PowerPoint" та ін.), зі спеціальними програмами для створення та редагування відео- та аудіо матеріалів, створювати мультимедійні продукти для подальшого їх використання у своїй роботі. Вчитель, для позитивного впливу на формування якісної фізичної та психічної підготовки учнів, повинен дотримуватися таких принципів: гуманістичність, мотиваційна віднесеність, функціональність, когнітивне наповнення, прозорість, контрольованість, відповідність дій і результату.

Основними формами роботи на уроці фізичної культури із застосуванням мультимедійних технологій в старшій школі є:

- демонстрація кінестетичної активності груп м'язів, яка у ході виконання вправ допомагає учням зрозуміти послідовність та правильність виконання тієї чи іншої вправи;

- використання анімованих зображень, анатомічних розрізів – що дозволяє показати учням перед виконанням завдання вчителя, з якою метою воно виконується з точки зору роботи відповідних груп м'язів, і чому одну частину вправи слід виконувати на вдиху, а іншу – на видиху;

- за допомогою відеокамери проводиться запис виконання вправи (або використовується готовий запис з колекції цифрових освітніх ресурсів), причому з усіх необхідних ракурсів;

- включення музичного супроводу – завжди створює позитивний настрій на уроці. Музика на уроці фізичної культури є необхідним елементом у розвитку в учнів почуття ритму і пластики. Використання комп'ютера дозволяє вибудовувати музичні композиції в потрібній для даного уроку послідовності, планувати хронометраж їх програвання;

- випереджаючі завдання до уроку – потенціал використання таких завдань для розвитку в учнів універсальних навчальних дій, пізнавальних здібностей до кінця ще не вивчений. Разом з тим звернення вчителя фізичної культури до випереджаючих завдань дозволяє вирішити одну з найактуальніших проблем уроку – розвиток світогляду школярів. Один з найпростіших прикладів застосування таких завдань – це виконання учнями коротких і емних презентацій про видатних спортсменів, про найважливіші події в історії світового спорту.

Таким чином, методика застосування мультимедійних навчальних засобів на уроці фізичної культури в старшій школі полягає в органічному вбудовуванні в етапи уроку запропонованих форм організації навчальної діяльності, що забезпечує досягнення мети уроку. Продуманість методики застосування мультимедійних навчальних засобів, не тільки змінює традиційне уявлення про урок фізичної культури, але і робить його дійсно сучасним.

Висновки. Узагальнюючи викладене, можна відзначити, що завдяки використанню мультимедійних засобів навчання на уроках фізичної культури в старшій школі підвищується щільність уроку, точність виконання вправ і навчальних завдань вчителя, істотно змінюється система попередження травматизму на уроці, відбувається – інтелектуальний розвиток учнів, розширюється їх кругозір.

Головними перевагами у використанні мультимедіа технологій на уроці фізичної культури в старшій школі є те, що вони викликають зацікавленість в учнів, використовуються відео фрагменти з поясненням правильності виконання тієї чи іншої вправи, правил гри та ін. Виконуються вправи під музичний супровід, що розвиває в учнів почуття ритму, сприяє піднесенню емоційного стану, більш якісному виконанню учнями фізичних вправ, допомагає підвищити їх рухову активність, сприяє інтеграції різноманітних рухів і музики.

Використані джерела

1. Богданов В. М. Использование современных информационных технологий в теоретической и методико-практической подготовке студентов по физическому воспитанию / В. М. Богданов, В. С. Пономарёв, А. В. Соловов. // Материалы Всероссийской научн.-практ. конф. "Физическая культура и спорт на рубеже тысячелетий". – СПб.: СПб. гос. педаг. ун-т, 2000. – С. 23–24.
2. Клопов Р. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту із застосуванням інформаційних технологій / Р. В. Клопов // Теорія і практика : монографія / за ред. С. О. Сисоевої. – Запоріжжя : Вид-во Запоріз. нац. ун-ту, 2010. – 386 с.
3. Кузьмина Н. В. Профессионализм деятельности преподавателя производственного обучения профтех-училища / Н. В. Кузьмина. – М. : ВНИИ проф.-техн. образования, 1989. – 166 с.
4. Мультимедіа [Електронний ресурс] // Вікіпедія – Режим доступу до ресурсу: [//uk.wikipedia.org/w/index.php?title=%D0%9C%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0&oldid=14211163](http://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=%D0%9C%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0&oldid=14211163)
5. Панченко Л. Ф. Інформаційно-освітнє середовище сучасного університету : монографія / Л. Ф. Панченко. – ДЗ "Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка". – Луганськ : Вид-во ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2010. – 280 с.
6. Петров П. К. Система подготовки будущих специалистов физической культуры в условиях информатизации образования : дис. д-ра пед. наук : 13.00.01, 13.00.04 / Петров Павел Карпович. – Ижевск, 2003. – С. 41.
7. Хоменко Є. М. Використання мультимедійних технологій на уроках і позакласних заняттях з фізичної культури / Є. М. Хоменко // Таврійський вісник освіти. – 2014. – № 1(1). – С. 259-264. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tvo_2014_1\(1\)_46.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tvo_2014_1(1)_46.pdf).

Samoylenko V.

THE USE OF MULTIMEDIA EDUCATIONAL MEANS AT THE LESSONS OF PHYSICAL CULTURE IN HIGH SCHOOL

In the article the features of the use of multimedia educational means for physical education classes in high school are grounded. Using of new techniques is a means to support the interest, including multimedia educational means which not only support the desire of cognitive activity, but make the object more modern and clear. The actuality of the use of multimedia educational means is in the fact that modern scientific and technological achievements require modern lessons, which take into account these developments. Skillful combination of computer technologies and traditional teaching methods of physical training will give the desired result: high level of basic knowledge of mastering and understanding of their practical application. Introduction of these methods to the technologies in teaching of physical training in secondary schools is relevant. The characteristics of the basic concepts related to multimedia technologies, functions and ways of creating multimedia products are given. It is noted that the mastery of modern information, including multimedia technologies gives the greatest importance to ensure smooth organization of physical education.

The aim of this study was to clarify the characteristics of the use of modern technologies, such as multimedia educational means at the physical culture lessons in high school. Multimedia technologies are considered with the help of which multimedia products are created. The basic advantages of multimedia training means of physical culture lessons in high school are determined. The qualities and abilities inherent to physical culture teachers are analyzed. Some forms of work at the lesson of physical culture with the use of multimedia technologies in high school are singled out. A special place in the article is given to the technology of individualization of the learning process, the result of which is to improve the effectiveness of teaching material perception by pupils.

Keywords: *multimedia, multimedia products, multimedia educational means, information technologies, lesson of physical culture, pupils, teacher.*

Стаття надійшла до редакції 15.09.2015 р.